

Pedagog szkolny:

Anna Kurek

Wioleta Sierant

CYBERPRZEMOC

Czym jest cyberprzemoc?

Cyberprzemoc to inaczej przemoc z użyciem mediów elektronicznych – przede wszystkim Internetu i telefonów komórkowych. Problem ten dotyczy przede wszystkim dzieci i młodzieży. Do działań określanych jako cyberprzemoc zalicza się m.in:

- * wyzywanie, straszenie poniżanie kogoś w Internecie lub przy użyciu telefonu
- * robienie komuś zdjęć lub rejestrowanie filmów bez jego zgody
- * publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które kogoś obrażają lub ośmieszają
- * podszywane się pod kogoś w Sieci

Pomimo, że akty cyberprzemocy mogą wyglądać niewinnie, to potrafią wyrządzać bardzo dużą krzywdę.

Cyberprzemoc może dotknąć wszystkich użytkowników Internetu, bez względu na wiek czy poziom umiejętności posługiwania się komputerem. Sprawcy cyberprzemocy mają wrażenie że są anonimowi, co pobudza i zachęca ich do działania.

Charakterystyczną cechą cyberprzemocy, wyróżniającą ją od przemocy tradycyjnej, jest jej ciągłość trwania. Cyberprzemoc nie kończy się wraz z wyłączeniem komputera, przenosi się na szkolne życie dziecka. Dziecko w takiej sytuacji żyje w nieustannym poczuciu zagrożenia – obawia się następnych ataków lub reakcji kolejnych osób, które są świadkami jego upokorzenia. Często również czuje się osamotnione.

Co Powinno niepokoić?

Istnieją pewne znaki, które mogą sygnalizować, że twoje dziecko może mieć kłopoty związane z korzystaniem z Internetu. Zachęcamy do zapoznania się z listą niepokojących symptomów.

1. **Wyłączanie ekranu** Jeśli twoje dziecko szybko zmienia oglądaną własnie stronę lub wyłącza monitor, gdy wchodzisz do pokoju, może to oznaczać, że ogląda coś, czego wolałbyś, aby nie oglądało. Spokojnie poproś je o pokazanie tego, co jest na ekranie.
2. **Dziwne telefony** Jeśli twoje dziecko nagle zaczyna otrzymywać telefony od nieznanym dorosłych, sprawdź skąd są te połączenia i porozmawiaj o tym z dzieckiem.

3. **Korzystanie z komputera w późnych godzinach nocnych** Jeśli twoje dziecko korzysta z komputera późno w nocy, prawdopodobnie czatuje online. Ustał z nim, że może to robić tylko w określonych porach dnia.
4. **Nagły przyływ gotówki** Jeśli twoje dziecko nagle ma więcej pieniędzy niż zwykle od ciebie otrzymuje, zaczyna nosić ubrania, których nigdy u niego nie widziałeś lub otrzymuje prezenty, sprawdź źródło pochodzenia tych rzeczy. Pedofile często wydają duże sumy pieniędzy, aby „wkupić się” w łaski dziecka.
5. **Wycofywanie się z kontaktów z dotychczasowymi przyjaciółmi** lub rodziną Pedofile, sekty i inne niebezpieczne grupy zawsze starają się rozluźnić kontakty dziecka z ludźmi, którzy je kochają i dbają o nie. Im większa jest przepaść między dzieckiem a jego rodziną, tym łatwiej im nawiązać bliskie relacje ze swoją ofiarą.

Jeśli zauważyłeś je u swojego dziecka, **nie wpadaj w panikę, nie przeprowadzaj dramatycznego dochodzenia. Nie oskarżaj i nie obwiniaj dziecka.** Porozmawiaj z nim spokojnie o swoich obawach. Wspólnie spróbujcie wyjaśnić, co się stało i znaleźć rozwiązanie problemu.

Internet - dużo możliwości, dużo zagrożeń

Błyskawiczny rozwój techniki powoduje, że dostępność usług telekomunikacyjnych stale się zwiększa. Nowe technologie dają nam bardzo dużo możliwości, niejednokrotnie jednak wykorzystywane są również do nieuczciwych lub sprzecznych z prawem praktyk. Dlatego tak ważne jest, by przed niebezpieczeństwami w sieci ustrzec najmłodszych użytkowników Internetu - to oni są najbardziej podatni na zagrożenia telekomunikacyjne.

Nowe negatywne zjawiska, które obserwujemy w związku z upowszechnieniem się dostępu do sieci, to:

1. **grooming** - uwodzenie dzieci przez osoby dorosłe, najczęściej o skłonnościach pedofilskich;
2. **cyberprzemoc** lub **cyberbullying** - publikacja materiałów zawierających obraźliwe treści wobec jednej lub kilku osób, najczęściej nieświadomych umieszczenia takich informacji na swój temat w sieci, w celu ich szykanowania bądź poniżania;
3. **spam** - masowo przesyłane w sieciach telekomunikacyjnych (w Internecie oraz SMS-ami) informacje niezamówione, najczęściej o charakterze komercyjnym. Spam stanowi jeden z kanałów dystrybucji szkodliwego oprogramowania (np. wirusów lub robaków internetowych), jest wykorzystywany do zbierania i weryfikowania adresów poczty elektronicznej dla potrzeb budowania nielegalnych baz danych teleadresowych;
4. **phishing** - próby kradzieży danych wrażliwych. Dokonywany jest poprzez wysyłanie do użytkowników wiadomości łudząco podobnej do wiadomości od zaufanego podmiotu (np. banku), z treści której wynika konieczność przesłania danych takich jak np. numer konta, karty kredytowej, kodów pin etc. Następnie tego typu dane przekazane przez nieświadomego użytkownika posłużyć mogą do kradzieży tożsamości („identity theft”) i pieniędzy. Chronmy dziecko przed tymi zagrożeniami !

Co zrobić, by uchronić dziecko przed niebezpieczeństwem w sieci?

1. Odkrywaj Internet i funkcje komputera razem z dzieckiem. Bądź jego pierwszym przewodnikiem po świecie Internetu i usług telekomunikacyjnych.

2. Naucz swoje dziecko podstawowych zasad bezpieczeństwa i krytycznego podejścia do treści zamieszczanych w Internecie.
3. Rozmawiaj z dzieckiem o cyberprzemocy. Pamiętaj, że w dobie powszechnej dostępności do mobilnych urządzeń z funkcjami aparatu i kamery, zdjęcia i filmy mogą być wykorzystane przez dzieci do szykanowania rówieśników. Powiedz dziecku, że zamieszczanie takich filmów i zdjęć na stronach internetowych może wyrządzić komuś krzywdę. Pamiętaj, że cyberprzemoc to również zamieszczanie przez dzieci na forach internetowych treści oczerniających rówieśników.

Zwróć dziecku uwagę, aby:

1. Nigdy nie podawało w Internecie swojego prawdziwego imienia i nazwiska, a posługiwało się nickiem, czyli pseudonimem. Nie powinno też podawać swojego adresu domowego i numeru telefonu, ponieważ nigdy nie może mieć pewności z kim rozmawia.
2. Nigdy nie wysyłało nieznajomym swoich zdjęć oraz zachowało szczególną ostrożność publikując swoje zdjęcia w sieci. Nigdy do końca nie wiemy, do kogo naprawdę trafią oraz w jaki sposób zostaną wykorzystane!
3. Jeżeli wiadomość, którą otrzymało pochodzi od nieznanego nadawcy, jest wulgarna lub niepokojąca (np. jest napisana w obcym języku, zawiera dziwne znaczki), nie powinno jej otwierać ani na nią odpowiadać, tylko pokazać ją rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
4. Pamiętało, że nigdy nie ma pewności, z kim rozmawia w Internecie - ktoś, kto podaje się za rówieśnika, w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec dziecka złe zamiary.
5. Nie odpowiadało na spam - w ten sposób potwierdzamy tylko nadawcy nasz adres poczty elektronicznej. Spowoduje to zwiększenie ilości otrzymywanego spamu lub phishingu.
6. Nie brało udziału w „łańcuszkach internetowych” - informacje w nich zawarte nie są prawdziwe, ponadto jest to jeden ze sposobów uzyskiwania adresów poczty elektronicznej przez spamerów.
7. Miało świadomość, że nasze działanie w sieci nie jest anonimowe. W większości przypadków można precyzyjnie ustalić adres IP każdego komputera.
8. Zwracało szczególną uwagę na numery telefonów, z których przychodzą niejednoznaczne SMS-y, (np. „ktoś zostawił dla Ciebie wiadomość, aby ją odsłuchać wyślij SMS na numer...”) oraz na numery, na które, zgodnie z treścią SMS-a, należy odpowiedzieć (np. 71XX, 72XX itd.), W większości przypadków odpowiadający wpada w pułapkę wysyłania kolejnych płatnych SMS-ów, co przekłada się na wysokość rachunku telefonicznego.

Jak interweniować?

Co robić, kiedy zawiedzie profilaktyka i dziecko poinformuje nas o jakimś nieprzyjemnym incydencie?

Podstawową zasadą jest wysłuchać i nie obwiniać. Nie lekceważmy usłyszanej informacji i nie reagujmy nerwowo. „Odcięcie” od Sieci nie jest dobrym pomysłem, ponieważ to nie dziecko jest winne, że natrafiło w Internecie na niewłaściwe treści lub stało się ofiarą przestępstwa. Sprawdźmy raczej, w jaki sposób dziecko postępowało, co tak naprawdę się wydarzyło i pochwalmy je za to, że nas poinformowało. Zapewnijmy je również o naszej pomocy.

Jeśli Ty lub ktoś inny (szczególnie dziecko) zetknęło się z pornografią z udziałem małoletnich, koniecznie odwiedź stronę

www.dyzurnet.pl

to hotline, który przyjmuje i reaguje na zgłoszenia, dotyczące występowania w Internecie treści nielegalnych (pornografia dziecięca, treści rasistowskie i ksenofobiczne).

Jeśli masz podejrzenie, że zostało złamane prawo, to pod żadnym pozorem nie działaj na własną rękę, tylko jak najszybciej powiadom policję

997 lub 112, albo www.policja.pl

Nie usuwaj dowodów przestępstwa – nawet jeśli będzie to wulgarny lub nieprzyjemny list, bądź inny plik.

Jeśli sprawa wymaga przesłuchania dziecka, domagaj się możliwości skorzystania z tzw. niebieskiego pokoju (więcej informacji o procedurach związanych z udziałem dziecka w postępowaniu karnym można znaleźć na stronach

Fundacji Dzieci Niczyje – www.fdn.pl

Oto kilka rad dla współczesnego rodzica/wychowawcy:

- ✓ Opracuj wspólnie z innymi członkami rodziny regulamin korzystania z komputera.
- ✓ Konsekwentnie zakazuj oglądania programów niedozwolonych dla dzieci, wyjaśniaj swoje stanowisko.
- ✓ Kontroluj dziecko w czasie pracy przy komputerze, zwróć uwagę na to, w jaki sposób korzysta z Internetu.
- ✓ Nie pozwalaj na instalowanie gier pokazujących przemoc, drastycznych, promujących negatywne postawy.
- ✓ Zainstaluj w domowym komputerze programy i systemy filtrujące zasoby Internetu - ograniczy to w dużym stopniu dostęp do treści niepożądanych
- ✓ Zachęcaj dziecko do działania - programy edukacyjne nie tylko należy oglądać, warto je przeanalizować i "przerobić".

- ✓ Nie uciekaj od trudnych rozmów, do znudzenia upominaj dziecko uzmysławiaj mu zagrożenia wynikające z wpływu mediów.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA

Prawna ochrona dzieci i młodzieży przed cyberprzemocą.

- W przypadku cyberprzemocy w stosunku do dzieci, czyli osób poniżej 18 lat, wszystkie działania prawne realizują rodzice lub opiekunowie prawni. Nie jest możliwe dochodzenie odpowiedzialności prawnej dziecka pokrzywdzonego cyberprzemocą bez współpracy z rodzicami.
- Niezależnie od formy cyberprzemocy, jeżeli podejrzewamy, że sprawcą cyberprzemocy jest osoba poniżej 17 lat, działania w sprawie realizuje sąd rodzinny i nieletnich, właściwy ze względu na miejsce pobytu ewentualnego sprawcy cyberprzemocy.
- **ZGODNIE Z PRZEPISAMI PRAWA POLSKIEGO DZIECI DO 13 ROKU NIE MOGĄ KORZYSTAĆ A KOMUNIKATORÓW INTERNETOWYCH.**
- **DO 13 ROKU ŻYCIA DZIECI NIE PONOSZĄ ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ. ZA WSZYSTKIE POCZYNIANIA ODPOWIEDZIALNI SĄ RODZICE.**

PODSUMOWANIE

1. Rozmawiaj z dzieckiem nie tylko o zagrożeniach w sieci, ale też o jej możliwościach, by bezpiecznie uczyło się i bawiło się w świecie wirtualnym.
2. Uczcie się od siebie nawzajem i razem odkrywajcie wirtualny świat.
3. Zapoznaj dziecko z podstawami netykiety i sam stosuj te zasady w sieci. Bądź dobrym przykładem do naśladowania!
4. Przypominaj dziecku, by chronić swoje dane osobowe oraz nie publikowało w sieci swoich zdjęć i nie udostępniało ich bez Twojej zgody.
5. Poznawaj wyrażenia i skróty internetowe, dowiedz się co oznaczają poszczególne emotikony. Bądź ciekawy świata wirtualnego!
6. Razem z dzieckiem wyszukujcie ciekawe strony internetowe.
7. Jeżeli Twoje dziecko rozmawia w sieci z innymi internautami (np. korzysta z czatów lub komunikatorów internetowych) przypomnij mu o tym, że nie powinno się do końca ufać osobom poznanym w sieci. Zachęcaj dziecko, by rozmawiało z osobami, które zna.
8. Interesuj się tym gdzie i z kim wychodzi Twoje dziecko. Naucz je dystansu do nowopoznanych osób z sieci, dbaj o to by na spotkaniach z takimi osobami dziecku zawsze ktoś towarzyszył.

9. Zachęcaj dziecko, by informowało Ciebie o niebezpiecznych treściach napotkanych w sieci. Zdobądź zaufanie dziecka, by zawsze mogło powiedzieć Tobie o tym, co złego lub wstydlivego spotkało je w wirtualnym i realnym świecie.

10. Razem z dzieckiem rozmawiajcie o bezpiecznym i rozsądnym korzystaniu z komputera, internetu i telefonu komórkowego. Wspólnie ustalcie zasady i dbajcie o ich przestrzeganie.

11. Rozważ zainstalowanie jednego z programów typu Cyberniana, które zapewniają bezpieczny dostęp do zasobów dostępnych w sieci. Wspólnie z dzieckiem zapoznajcie się z działaniem takich programów.

ZOSTAWIĆ DZIECKO BEZ KONTROLI PRZY KOMPUTERZE to tak, jakby pozostawić dziecko same na autostradzie ufając, że gdy ma znaczek odblaskowy to jest bezpieczne.

ZASADY BEZPIECZEŃSTWA

I NFORMACJE – nie udzielaj

N IEZNAJOMI – nie ufaj

T Y – odpowiadaj za siebie

E TYKIETA – przestrzegaj

R ODZICE – ufaj

N IEUCZCIWOŚĆ – wystrzegaj się

E DUKACJA – ucz się i ucz rodziców

T ECHNIKA – używaj

Praktyczne porady dla młodych internautów na które powinni zwracać uwagę rodzice.

1. Nigdy nie podawaj w Internecie swojego prawdziwego imienia i nazwiska. Posługuj się nickiem, czyli pseudonimem, internetową ksywką.
2. Nigdy nie podawaj osobom poznanym w Internecie swojego adresu domowego, nr tel. Nie możesz mieć pewności, z kim naprawdę rozmawiasz!
3. Nigdy nie wysyłaj nieznanym swoich zdjęć. Nie wiesz, do kogo naprawdę trafią.
4. Jeżeli wiadomość, którą otrzymałeś jest wulgarna lub niepokojąca nie odpowiadaj na nią. Pokaż ją swoim rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
5. Pamiętaj, że nigdy nie możesz mieć pewności, z kim rozmawiasz w Internecie. Ktoś kto podaje się za twojego rówieśnika w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec ciebie złe zamiary.
6. Kiedy coś lub ktoś w Internecie cię przestraszy, koniecznie powiedz o tym rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
7. Internet to skarbnica wiedzy, ale pamiętaj, że nie wszystkie informacje, które w nim znajdziesz muszą być prawdziwe! Staraj się zawsze sprawdzić wiarygodność informacji.
8. Szanuj prawo własności w Sieci. Jeżeli posługujesz się materiałami znalezionymi w Internecie zawsze podawaj ich źródło.
9. Spotkania z osobami poznanymi w Internecie mogą być niebezpieczne! Jeżeli planujesz spotkanie z internetowym znajomym pamiętaj, aby zawsze skonsultować to z rodzicami!!! Na spotkania umawiaj się tylko w miejscach publicznych i idź na nie w towarzystwie rodziców lub innej zaufanej dorosłej osoby.
10. Uważaj na e-maile od nieznanych Ci osób. Nigdy nie otwieraj podejrzanych załączników i nie korzystaj z linków przesłanych przez obcą osobę! Mogą na przykład zawierać wirusy. Najlepiej od razu kasuj maile od nieznanomych.
11. Pamiętaj, że hasła są tajne i nie powinno się ich podawać nikomu. Dbaj o swoje hasło jak o największą tajemnicę. Jeżeli musisz w Internecie wybrać jakieś hasło pamiętaj ,żeby nie było ono łatwe do odgadnięcia i strzeż go jak oka w głowie.
12. Nie spędzaj całego wolnego czasu przy komputerze. Ustal sobie jakiś limit czasu.
13. Jeżeli prowadzisz w Internecie stronę lub bloga, pamiętaj, że mają do niej dostęp również osoby o złych zamiarach. Nigdy nie podawaj na swojej stronie adresu domowego, nr tel., informacji o rodzicach, itp. Bez zgody rodziców nie publikuj też na niej zdjęć swoich, rodziny ani nikogo innego, kto nie wyrazi na to zgody.
14. Rozmawiaj z rodzicami o Internecie. Informuj ich o wszystkich stronach, które Cię niepokoją. Pokazuj im również strony, które Cię interesują i które często odwiedzasz.
15. Zadbaj o ukrycie przed obcymi swoich prawdziwych danych. Nie używaj w adresie poczty elektronicznej swojego imienia i nazwiska.
16. Jeżeli chcesz coś kupić w Internecie, zawsze skonsultuj to z rodzicami.
17. W Sieci krąży coraz więcej wirusów, które mogą uszkodzić komputer. Czy masz zainstalowane oprogramowanie antywirusowe? Wybierz je wspólnie z rodzicami i zainstalujcie odpowiedni program.